

Beautiful Blessing

פרשת פקודי תשפ"ב

1a

Shenot-ch.39

16

Courtyard, its ropes and its pegs, and all the utensils for the service of the Tabernacle of the Tent of Meeting; ⁴¹ the knitted vestments to serve in the Sanctuary, the sacred vestments of Aaron the Kohen, and the vestments of his sons to minister.

⁴² Like everything that HASHEM commanded Moses, so did the Children of Israel perform all the labor. ⁴³ Moses saw the entire work, and behold! — they had done it as HASHEM had commanded, so had they done! And Moses blessed them.

43. ופרש"י: ויברך אותם משה — And Moses blessed them. He said, "May it be God's will that the Shechinah rest upon your handiwork," and the verse, "May the pleasantness of my Lord, our God, be upon us — our handiwork may He establish for us; our handiwork may He establish" (Psalms 90:17), from the psalm composed by Moses (Rashi).

4

144

SABBATH SHIURIM

R. Miller

אלה פקודי המשכן משכן העדה אשר פקד על פי משה.

"These are the countings of the Tabernacle, the Tabernacle of Testimony, which was counted at the command of Moses."¹

This week's Portion enumerates the amount of gold, silver and copper used in the construction of the Sanctuary. The sum of each was meticulously counted and recorded for posterity in the Torah. What was the purpose of this count and of the record the Torah preserves of it? Altogether it seems to run counter to the axiom enunciated by our Rabbis אין הברכה מצוי אלא בדבר הסמוי מן העין.

Blessing exists only in something that is concealed from the eye,² and not in something that has been measured and counted.

This question is posed in the Zohar on this week's portion, and the following answer is given: If the counting stems from the side of holiness, blessing resides in it permanently and does not depart from it. From where do we know this? From the tithing (Ma'aser). Because it is a sacred counting, blessing is found on it. The Zohar also states that just as all Israel were happy to contribute to the Tabernacle initially, so they were happy too with the counting as well, and thus the whole matter was executed in that willing spirit'. The Zohar continues:

theme in his commentary *Kedushath Levi*⁴. He deals at length with the connection between blessing and the eye, as found in various sources, such as the above dictum that blessing resides only in something concealed from the eye, and the Hebrew idiom 'benign-eyed' (טוב עין עין טובה) for one who is beneficent, and 'mean-eyed' (רע עין עין רעה) for one who is miserly and mean. On the Proverb יברך הוא טוב עין, "He who has a beneficent eye shall be blessed,"⁵ the Midrash comments: Read not *Yevorach* (shall be blessed) but *Yevarech* (shall bless). This refers to Moses whose eye was benign and who blessed Israel with four blessings. Balaam ought to have blessed Israel seven times corresponding to the seven altars which he built, but he blessed them only three times. "You wicked man," said God, "Your eye is too mean to bless them. I too shall not allow you to complete the blessing of Israel. The remaining four blessings will be given by Moses whose eye is beneficent."⁶

One of the four blessings with which Moses blessed Israel is recorded in this week's Sidra.

וירא משה את כל המלאכה והנה עשו אתה כאשר צוה ה' כן עשו ויברך אותם משה.

And Moses saw all the work and indeed they had done it; as God had commanded so had they done it, and Moses blessed them.⁷

The Midrash stresses that Moses was worthy to bless Israel because of the beneficence of his eyes, and the Torah too

מקדש הלוי

ופרש"י: ויברך אותם משה - אמר להם: יהי רצון שתשרה שכינה במעשה ידיכם, ויהי נועם ה' אלהינו עלינו וגו', והוא אחר מ"א מזמורים שבתפלה למשה (תהילים צ').

בפשטות אנו מבינים, כי לאחר שהשלימו בני ישראל את הקמת המשכן - בירך אותם משה רבינו שחפץ ה' בידם יצלה, והשכינה תשרה במשכן אשר סיימו זה עתה להכין.

אלא שלכאורה יש להקשות, לשם מה היתה נחוצה ברכה מיוחדת לנושא זה? הלא כל מטרת הקמת המשכן - לא היתה אלא בכדי שתשרה בו שכינה, וכפי שנאמר בפסוק (שמות כ"ה, ח'): "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם!" מעתה, ברור כי אם נצטוו ישראל להקים את המשכן בכדי שתשרה בו שכינה - הרי שמיד עם השלמת הקמתו תשרה שכינה במעשה ידיהם!

התורה

פרשת פקודי

באר

תק

והנה בספר חסידים (סימן תקמו) הקשה "ויברך אותם משה" - שתשרה שכינה, וכי מסתפק היה משה והלא אמר לו "ודברתי אתך מעל הכפורת.. ונקדש בכבודי ושכנתי בתוך בני ישראל", ע"ש. ובזוהר (ח"ב רכא) כתב שכיון שכל דבר שהוא יבנין וחשבון לא שורה עליו הברכה בשלימות לכן בירך שתשרה הברכה במעשי ידיהם - אף שמנו ועשו חשבון.

tells us here that Moses blessed the people after seeing the work of the Tabernacle. Likewise the Seforno⁸ explains that Moses was enabled by God to see the Promised Land with his eyes — 'I have shown it to you with your eyes but you shall not cross over there', in order that he might bless it.

The *Kedushath Levi* explains the connection between blessing and curse and the eye of man as follows: The wicked man, like Balaam, does not see the Divine might in that upon which his eyes gaze, because he covets it for himself. He measures and counts it from selfish motives. Thus he has separated it in his mind from its Divine source from the moment he set his gaze upon it and counted it, and thus all that Balaam set his eyes upon was accursed. Of Israel, however, it is written עיניך ברכת בחשבון 'Your eyes are like the pools in Heshbon.'⁹ An additional rendering is provided by the Midrash. Taking *Heshbon* to mean 'a counting' and reading *Berachoth* 'blessings' in place of *Bereichoith* 'pools', we arrive at 'Your eyes are blessings in your counting'. For the true Israelite, wherever he looks, sees the Divine force that is manifested by each object of creation, and he thereby attaches it to its root, thus bringing blessing and abundance on that object from its Divine source. This is the connection

במדרשים, דענין בניית המשכן הי' כמו ענין מעשה בראשית וחבור שמים וארץ, ולכן נאמר כאן כמו בכריאת העולם ותכל כל עבודת המשכן, וכן יברך אותם כמו שנאמר בכריאה; והנראה כמש"כ לעיל, דענין הכרחה הוא לא דוקא על מעשה המשכן, דאם עשו כאשר צוה ה' את משה ממילא תשרה השכינה, אלא דתכלית המשכן אינו דוקא על אותו בנין גופא, אלא דע"י המשכן יתהפכו כל חיייהם וגם חיייהם הפרטיים יהיו לגמרי אחרת ממה שהיו, וזהו שתשרה שכינה במעשה ידיכם, מחוץ למסגרת המשכן.

between pools and blessings (for when our Sages say, "Do not read the verse in this way, but in that way" i.e. with a different pointing, they do not intend to change the text or to make a play on words, but to point out a connection between the two ideas expressed in the two possible readings of the verse.) Your eyes are sources of bounty, even when they count what they see, just as pools are sources of water. This applies to the countings of the Tabernacle. Since everything was counted in sanctity and (as the Torah stresses) by the mouth of Moses for the purpose of dedicating it to God, counting did not detract from the blessing and the Divine presence within it, but intensified it. We have still to understand the Zohar's statement that the countings of the Tabernacle 'cancelled out all other countings in the world'. The miser counts his money because he loves

to feel each coin in his possession, and for him, that is its purpose and importance. God, however, has a purpose of His own for all creation. God, however, has a purpose of His own for all creation. "He counts the stars by number, to all of them he assigns names", sings the Psalmist.¹⁰ He assigns names in the sense that He assigns a purpose to each star within His universal master plan, and not to the stars alone. After the six days of Creation, the Torah tells us: וירא אלקים את כל אשר עשה והנה טוב מאד: "And God saw all that He had made, and indeed it was exceedingly good".¹¹ Everything is exceeding good when it is counted and used for the purpose for which it was created. This is the 'counting from the side of holiness' mentioned in the Zohar, which negates and cancels all other countings, for all other countings are for private ends and sever the link with the Divine. This counting is for a holy end, and it therefore adds blessing and restores the link with the Divine.

Not only by his deeds and his speech (but even by his gaze), does man have power for good or evil. A jealous eye conceals the connection with the Divine. A benign eye which sees the link between every aspect of creation and the Divine store of bounty, will be blessed in its gaze, and will cast blessing upon all upon which it gazes.

ונראה לומר, בהקדם ביאור מה שאנו מתפללים בתפילת שלשה רגלים: "והשיאנו ה' אלוקינו את ברכת מועידך לחיים ולשלום". שכן משמעות התפילה הזו, הינה כי אנו מבקשים מהקב"ה שהקדושה והברכה המיוחדת שהורעפה עלינו בימי החג - לא תפסק, אלא תמשיך להיות מושפעת עלינו גם בהמשך, כאשר נשוב אל חיי החולין של היום יום!

מעתה, נראה כי זו היתה גם כוונתו של משה רבינו בברכתו לעם ישראל. הוא לא התכוון לברכם שתשרה שכינה במשכן מעשה ידיהם, אלא בכל מעשה ידיהם בימי החולין, בכל מעשה ידיהם ביום יום, בכל מעשה ידיהם בבית ובשדה!

כאשר ראה משה רבינו את מסירותם של בני ישראל להקמת המשכן בדיוק על פי ציוויי של הקב"ה - הוא בירך אותם שאותה רוממות ואותה נדיבות לב, אותה מסירות ואותה התפעלות, כל המעלות הטובות הללו אשר ליוו אותם במהלך

הקמת המשכן - ילוו אותם גם הלאה, ויקרינו על חיי היום יום שלהם כאשר תשרה עליהם השכינה!

10 ואמנם, זו צריכה להיות שאיפתנו, שאיפתו של כל אחד ואחד מאיתנו. אנו צריכים לעשות את הנדרש בכדי שגם חיי היום יום שלנו - יהיו קדושים ומרוממים והשכינה תוכל לשרות עליהם, וזאת על ידי שנעשה את כל מעשינו לשם שמים, על אדני התורה והקדושה!

וכך אף מוצאים אנו שדייקו חז"ל מדברי הפסוק: "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם" - "בתוכם" לא נאמר אלא 'בתוכם', בתוך כל אחד ואחד מהם!". הרי לנו, כי אף שנצטוונו לבנות משכן ומקדש לכבודו יתברך - מכל מקום אין אנו יוצאים ידי חובתנו בכך... עלינו לשאוף ולדאוג בפועל לכך שהקדושה תפרוץ חוצה מגבולות הבית הגדול והקדוש, ותשרה על כל מעשי ידינו תמיד!

xiv

MY SOLE DESIRE - R. Kluger

The way to Jerusalem, for example, is a road flagged by signs indicating that this road leads to Jerusalem. One who wants to get to Jerusalem will take this road and follow the signposts directing him there. This person is on his way to Jerusalem. Even when he is still far from the city, we will say that he is on the way to Jerusalem because that is his destination. He knows at every moment where he is headed, and that the purpose of his trip is to get to Jerusalem; in other words, he is on his way there.

By contrast, a person journeying around the world without a particular destination cannot be said to be on his way to Jerusalem, even if at some point he travels on the Tel-Aviv-Jerusalem highway. A person is only on his way to a certain destination when it is his express purpose to get there.

The same is true of *avodas Hashem*. Hashem created us with a specific purpose in mind. What is that purpose? We say it in *Adon Olam*: "Master of the universe, Who reigned before any creation was created; when everything was brought into being according to His will - then 'King' His Name was proclaimed." Hashem was King before the creation of the world, but there was no one to call Him King. Hashem created us so that we should proclaim that He is our King, so that we accept His sovereignty.

The first blessing of the *sheva brachos* is "... Who has created everything for His honor." Chazal based this blessing on the *passuk* in *Yeshayahu*, "Everything that is called by My name and whom I created for My honor, I formed it, and I also made it" (*Yeshayahu* 43:7).

The entire world was created for the purpose of *kevod Shamayim* - so that the Jewish People would reveal Hashem's honor in the world. Therefore, when a *chassan* and *kallah* set

out on their new life, the first thing we do is remind them of the purpose for which they were created. Once their purpose is clear, they are on the right path. There may be delays or disruptions, they may take a wrong turn at some point, but as long as they know their destination, they are still on the right path.

The *navi* Yeshayahu rebukes the Jewish People that Hashem's Word was taken by them as "a commandment for a commandment... a line for a line, a little there, a little there" (Yeshayahu 28:10). The *navi's* intent was that although they did perform some mitzvos, it was without any overall direction. It was *a little mitzvah here and a little mitzvah there*. At times they followed Hashem's commandments and at times they followed the *goyim*; sometimes they were headed toward holiness and sometimes in the opposite direction, *Rachmana litzlan*. The Jewish People lacked a single clear goal of increasing *kevod Shamayim* through their every action.

Avraham Avinu commanded his household after him, "that they will abide by Hashem's way." He gave us the overriding direction, the goal for which we live. Before we even start performing individual mitzvos, we must establish a clear goal: what are we seeking to accomplish in life? Why have we been created in this world?

➔ Only once we internalize that we are living solely for Hashem's sake, in order to increase His glory, can we move forward in the right direction.

* One reason for washing our hands in the morning, as stated in the *Kitzur Shulchan Aruch*, is that just as the *kohanim* washed their hands in the *kiyor* before starting their holy service in the Beis Hamikdash, we wash our hands for the service of our Creator. A Jew wakes up in the morning with one distinct goal: to serve Hashem. He washes his hands,

sanctifying himself for this one purpose. After saying *Modeh Ani* and washing our hands, it is a good habit to say, "Ribono shel Olam, I want to serve You." This starts us off with a clear goal, on the right track toward *kevod Shamayim*.

14* This statement — "Ribono shel Olam, I want to serve You" — will accompany us throughout the day. When we face a decision, we will remember our purpose in life and say, "Ribono shel Olam, I want only one thing in life: to glorify Your name." Then we can check the signposts and determine which option will lead us in the right direction, toward *kevod Shamayim*.

Even in times of difficulty or distress, *chas veshalom*, we will be able to reconnect to our goal and say, "Ribono shel Olam, only one thing is important to me in life: to do Your will. If it is Your will that I serve you this way, I'm content with the way things are." Sometimes there are bumps along the road, but if it is the way to our goal, we will proceed — slowly but surely.

One person will make his trip in a fancy car, another in an old station wagon; a third may ride on a bike, and yet another may make the trek by foot — but everyone is on their way, at their own pace. Likewise, each person serves Hashem within his specific capacity, and one person's *avodas Hashem* cannot compare to another's.

לשמי, כי יש מתנדבים ונותנים כדי להרבות כבודם שישוכחו שטובי לב הם או להרבות כבוד עשרם וכדומה, ולא חפץ ה' באלה אלא שיתנו לתכלית המכוון, והיינו, כדי שיתנו להשראת השכינה בתוכם. והנה שכתוב "ועשו לי מקדש" - "לי" - לשמן, ותהי כוונתם ש"ישוכחתי בתוכם" ולא להתפאר ולהתרום. והנה שבירכם משה - "יהי רצון שתשרה שכינה במעשה ידיכם", והיינו, יהי רצונכם וחפצכם רק שתשרה שכינה במעשי ידיכם, ולא יעלה במחשבה לפניכם לעשות את זה לכבודכם, ואז בוודאי יקיים ה' הבטחתו שישרה שכינתו ביניכם, עכ"ד.

ב] ועוד ראיתי ביאור בעצם ברכה זו בספר פרדס יוסף, שלא די בזה שתשרה השכינה בשבתות וי"ט, אלא צריכים לקרש גם ימי החול וימי העבודה ע"י תורה מצוות ומע"ט, ומטעם זה אנו מתפללים בתפלת יו"ט, "והשיאנו ה' אלקינו את ברכת מועדיך - לחיים" וכו', שהשפעת המועד תופיע ותמשך גם בעת שאנו הולכים "לחיים" - לחיי עבודה היום יומיים. וזה הכוונה שתשרה השכינה במעשה ידיהם, שגם בעת שעוסקים הם בעמל כפיים של גשמיות ופרנסה, שתשרה השכינה בזה.

בדרך זו ראיתי שמפרשים את הפסוק בשיר השירים (ו-ב) "מה יפו פעמך בנעלים" - אין הנסיון כ"כ גדול להתקדש ולהטהר כיוה"כ בזמן שמקיימים חמשת העינויים, ובהם איסור נעילת הסנדל. עיקר יפפותו של אדם הוא "בנעלים" - אם הולך בעקבות התורה והמוסר בשאר ימות השנה, בעת שלובש נעלים. והנה שבירכם משה: יהי"ר שתשרה שכינה במעשה ידיכם - בעת המעשה.

שפתי חיים

אכן יש להשמר, כי הבחירה נתונה לאדם לעשות את ההיפך הגמור ח"ו — להטביע את השבת בתוך הגשמיות. יש שכל השבת אצלם היא סביב אכילה ושתייה, ועליהם לדעת כי בכל פעולה ישנם שני צדדים — אם מנצל לקנין רוחני ויצר הוא קדושה באדם, ואם לא כן ח"ו יכול להיווצר מצב שבו יצא מהשבת מגושם יותר מאשר בכניסתו. "לדעת כי אני ה' מקדשכם" — דעו לנצל את השבת כדי ליצור על ידיה יותר קדושה.

בתום מלאכת המשכן נאמר: "וירא משה את כל המלאכה ... ויברך אותם משה" (שמות לט, מג). "אמר להם יהי רצון שתשרה שכינה במעשי ידיכם, יהי נעם ה' אלקינו עלינו וגו' והוא אחד מי"א מזמורים שבתפילה למשה" (רש"י). ברכת משה היתה ברכה "להפיכת החומר לכלי לרוחניות תתפשט לכל מעשיהם" (שפ"א פ' ויקהל). ביקש משה רבנו שתתפשט קדושת המשכן — שכל מעשיהם של ישראל בכל מקום תשרה עליהם שכינה הקדושה ממה שזכו ע"י המשכן.

כמו בקדושת המשכן שהתפשטה לכל כלל ישראל, כך קדושת השבת — עליה להתפשט אל תוך ימות השבוע. לכן אנו מבקשים במוצאי שבת ואומרים

"ויהי נעם ה' אלקינו עלינו וגו' — רוצים שקדושת שבת תצהיר לכל השבוע, שתהיה לנו האפשרות ליצור רוחניות בכל הימים. ומבקשים שהקדושה שהשגנו ורכשנו בשבת — תשרה בכל מעשינו."

תפארת שמשון • ביאורים

בפשטות, משה רבינו בידך את בני ישראל על השתדלותם במעשה המשכן, אבל ישנה כאן הדגשה מיוחדת: "כאשר צוה ה' כן עשו", שהרי הם היו מצווים לעשות את המלאכה במצות ה', ואם היו מתעצלים היתה בזה עבירה גדולה, אבל כאשר עשו היטב ככל אשר צוה ה', האיר להם משה פנים ובירכם שנועם ה' ישרה עליהם.

וזהו לימוד גדול לנו. הלכה למעשה. בבית, עקרת הבית מכינה את הבית בטוב טעם, ולפעמים בטירחה גדולה, כגון בערב שבת, עמלה והשתדלה להכין מאכלים טעימים למיניהם, לנקות את הבית עם כל הטורח הכרוך בזה, והרבה פעמים נכנסת בלבנו התחושה: הרי זה תפקידה וחלקה בעבודות הבית, ושוכחים להאיר לה פנים ולברכה שנועם ה' ישכון במעשה ידיה.

• עלינו ללמוד ממשה רבינו שבידך את ישראל שתשרה השכינה בתוכם, שזו הברכה הנפלאה ביותר הכוללת את כל הברכות והנעימות כולם.

כעין זה מצינו בפרשת שמיני, שאחר שגמרו משה ואהרן את עבודת הקרבנות שבמשכן, כתיב: "ויבא משה ואהרן אל אהל מועד ויצאו ויברכו את העם" (ויקרא ט, כג), וגם שם מפרש רש"י שברכם בברכה זו, שתשרה השכינה במעשה ידיהם, "ויהי נועם ה' עלינו" וגו'.

היינו שהיו ראויים לברכה פעמיים: אחת כאן - כאשר השתדלו בעצם בני המשכן וכל כליו, ושניה בפרשת שמיני - כאשר משה ואהרן השתמשו במעשה ידיהם בפועל.

ולענייננו, לבני הבית שהשתדלו בעבודת המקדש-מעט - הלא הוא הבית היהודי, שעליו אמרו חז"ל (סוטה ז' ע"א): "איש ואשה - זכו שכינה ביניהן" - שלום ביניהם, מגיעה הברכה ונעימות הארת הפנים בכפליים: ראשונה - מיד בערב שבת

כשנגמרה המלאכה והכל עומד מוכן לסעודת הלילה, ושניה - בלילה אחר הסעודה, כאשר גמרו את עבודת הקודש וטעמו ואכלו מכל המאכלים הטעמיים, ראוי לברכם פעם שניה.

וכבר אמרו חז"ל (משנת ר"א פ"ג): "הכופר בטובתו של חבירו, סופו שכופר בטובתו של הקב"ה". הרי לנו שמשווים הכרת טובה לאדם להכרת טובה להקב"ה, וכשם שאת הבורא ית' חייב לברך פעמיים, ברכה לפניו וברכה לאחריו, כמו כן צריך להכיר טובה לחבירו ולברכו פעמיים, אחת לפני הטובה ואחת אחריה, וכמו שבירך משה את ישראל.

מהרי"ם

פקודי

רמב"ם

וזהו שאמר הכתוב "וירא משה את כל המלאכה והנה עשו אותה כאשר צוה ה' בן עשו ויצרך אותם משה", ר"ל דכשראה משה שגני ישראל עשו בשלימות את כל מלאכת המשכן כאשר צוה ה', חשש שמא יתגאו וידמו כנפשו שראויים הם מלך עולם וזכות מעשיהם שחשרה שכינה ציניהם, וצדקה גוונא הרי לא יזכו לך, על כן האליל עליהם את צרכו ואמר להם "ייה רצון שחשרה שכינה צמעה ידיכם", כי הלא רק אז תהיו ראויים שישרה הקב"ה שכינתו ציניכם, אם תתהלכו צנוה והכנעה ולא ירום לצדכם, ותכירו ותדעו שכל מעשיכם הן נזדבזתם למלאכת המשכן והן נחשבותכם על חטא העגל אינו נחשבתם ועוֹסֵם ידכם רק מאת ה', ולכן הוסיף לזכרם בזה

הזכרה "ויהי נועם ה' אלקינו עלינו ומעשה ידינו כוננה עלינו ומעשה ידינו כוננהו", שאף על פי שישגו נעימות ומחיקות מרובה צעזעות הצורה ית"ש, בכל זאת לא יתפרו מלהמשיך ולהוסיף לקיים מצוות ומעשים טובים כהנה וכהנה, אלא "מעשה ידינו כוננה עלינו", כל מעשה ופעולה טובה תהא הכנה למצוה נוספת אשר תיגרר אחריה, וכל זה הוא יען כי "ומעשה ידינו כוננהו", לפי שיכירו וידעו שכל מעשה ידיהם מכוונים מאתו ית"ש, וכל חלקם צקיים המצוות אינו אלא משוקתם וחפצם לקיימם.

תקנו לתת פרשת פקודי עליון

ביאר הגאון רבי אליהו יוראקנסקי זצ"ל ראש ישיבת מיר ארה"ב: כדי להצליח בדברים רוחניים זקוק האדם לסייעתא דשמיא מיוחדת ובלתי פוסקת, בלי סייעתא זו אינו יכול להצליח, לכן הוצרכו לברכתו של משה כדי שישרה הקב"ה שכינתו בתוכם.

זהו הביאור גם במאמרם ז"ל (מכילתא דר"י יתרו ט) "כל התחלות קשות" שמתחילה צריך האדם לעשות את כל מה שיכול מצד כוחותיו הטבעיים ורק לאחר שעשה מה את כל שבכוהו לעשות, אז נותן לו הקב"ה סייעתא דשמיא והיות שבהתחלה אין סייעתא דשמיא, לכן קשה לו לעשות רק ע"י כוחותיו וכשרונותיו הטבעיים.

זהו הביאור במשנה (אבות פ"ג מ"ט) "כל שמעשיו מרובין מחכמתו חכמתו מתקיימת" וקשה איך שמעשיו יהיו מרובין מחכמתו? ביאר רבינו יונה שעל ידי שיקבל האדם על עצמו לעשות, הוי כאילו כבר עשה? וביאר הסבא מקלם זצ"ל שמצד הכוחות הטבעיים לבדם אין בכוחו להשיג תורה וצריך לסייעתא דשמיא, אלא שהקב"ה אינו נותן סייעתא דשמיא עד שעושה האדם כל מה שבכוהו לעשות וכשמקבל על עצמו לעשות הרי מצדו עשה מה שיכול ולא חסר אלא סייעתא דשמיא, לכן נחשב כאילו עשאו.

ספר הזכרון נר שאול עמ' תת"י

The PEKULIDEI R. Roberts 127
Prism of Torah

The explanation provides us with a fundamental principle. The משכן, as a spiritual residence for the שכינה, owed its existence to two interrelated sources — the human effort of Moshe Rabbeinu coupled with the assistance of הוה הקדוש ברוך הוא. At the outset, Moshe had to exert himself to the limit and display from his part as much endeavour as possible. Once he had tried his best, as indicated by ויקם משה, then הוה הקדוש ברוך הוא crowned his effort with success and ensured that the building stayed erect — הוקם המשכן.

* This pattern, beginning with the efforts of the individual and followed by Divine help, brought the משכן into being, but it also serves as the model for all our undertakings in life. We cannot succeed in whatever we do without דשמיא heavenly assistance, but we cannot expect this to be forthcoming unless we try our best in advance. A הוקם המשכן must be preceded by ויקם משה.

Perhaps, therefore, when Moshe blessed Klal Yisroel he voiced the wish that the שכינה would rest not in this building but on the work of their hands. He commended them for having fulfilled their vital part of the project, which would surely precipitate the final stage of השראת השכינה by הוה הקדוש ברוך הוא Himself.

This parashah often coincides with פרשת החודש, in which we read that before the Yidden could leave Egypt they had to take a lamb, the Egyptian deity, and prepare it for slaughter in public. The Egyptians wanted to exterminate Klal Yisroel for this blasphemous act, but הוה הקדוש ברוך הוא protected them and they came to no harm. The sequence was the same — once the Yidden demonstrated their willingness to honour the Divine request, the רבונו של עולם made His contribution and shielded them from danger.

אדם מקדש עצמו מעט מקדשים, our חז"ל say, In a similar vein, קדושה וטהרה (Yoma 39a). If a person wishes to grow by avoiding improper sights or suggestive reading material, he must take positive steps to avoid contact with anything objectionable. Good intentions alone are ineffectual — there must also be מעשה ידיכם. Only when someone is מעט עצמו מקדש can he look forward to השראת אותו הרבה from above.

ומזה ילמד כל איש ישראל עד דורות עולם,
שמיד בנישתו לעבוד עבודת ה' ברצון
ותשוקה להשרות השכינה בעולמות
התחתונים, עליו לידע שלא חייבוהו מן
השמים להצליח בתשוקתו, וגם אם יעשה
כל טצדקי שבעולם לא יוכל לבדו להצליח
כמשימתו, ועל כן חייבוהו רק להתחיל

ולעשות כפי יכולתו והשגתו, ולאחר
שיעשה את שלו יעזרהו השי"ת להשלים
חוק רצונו להתקדש ולהתעלות בתכלית
ההתעלות.

וכבר לימדונו חכמינו הקדושים על השקפה
 זו במאמרם (אבות פ"ב מט"ז) לא עליך
 המלאכה לגמור ולא אתה בן חורין ליבטל
 ממנה, והיינו שעל האדם מוטל החוב רק
 לגשת אל המלאכה בכוח ומח שבידו,
 וכמאמר הקב"ה למשה 'עסוק אתה בידך'
 והשאר ישלימו לו מן השמים בהשפעות
 הרבה לאין שיעור.

וכך מצינו בגמרא (ברכות י.) שבשעה שבא
 הנביא ישעיה אל חזקיהו המלך
 להזהירו על שאינו עוסק בפריה ורביה,
 והצטדק המלך שנמנע מזה בשביל שרואה
 רשעים יוצאים ממנו, ענה לו הנביא ואמר
 לו בהדי כבשי דרחמנא למה לך, מאי
 דמפקדת איבעי לך למעבד. כלומר, שהיה
 מורה לו שאין זה מעניינו להסתכל על
 העתיד ולראות מה יצמח ממעשהו, אלא
 מוטל עליו לעשות מה שהוא מצווה לעשות
 ולא להימנע רגע אחד מקיום המצוות.

וזהו לימוד לכל אדם באשר הוא, שאין לו
 לחשוב ולהרהר האם על ידי
 התאמצותו יצליח להגיע למדרגות שברצונו
 להגיע, אלא על כל אחד מוטל לעשות מה
 שהוא מצטווה מן השמים לפי כוחו, והשאר
 יסייעו בעדו מלמעלה להשיג רצונו
 בשלמות.

מנחם ציון י' קס"ט (5)

דוד המלך חילה, ואני תפילי לך יי אה ציון" (תהלים ט), כלומר שה' יחונן אותו
 * בברכה כה נחוצה וכה מכריעה בגורלו של האדם, שהעת שלו עלי אדמות תהיה מלאה
 וגדושה ברצון.
 לכן כאן אחרי שמשוה את המשכן, הוא ברכ את בני ישראל יהי רצון, היינו
 הרצון שלכם, שתשרה שכינה במעשי ידיכם, כי השראת השכינה במעשה ידיכם, המשכן,
 שזה עתה כליהם לעשות, תמדד באמת המדה של הרצון שבקרבכם, כי בהתגברות
 רצונכם גם היא תתגבר, ובהתמעטות רצונכם היא תתמעט, ואז ישאר המשכן ח"ו כגוף
 מבלי נשמה.

שיר השירים - ר' אהרן (5)

כח אחד מקנן בכל אדם - העמוק שבכחות. וכח כביר הוא. למעשים הוא
 מביא, וגם את הדרך הוא מאיר, כי גם סיעתא דשמיא הוא מעורר: הרצון.
 בדברנו על הרצון, אין כוונתנו לרצונות המכבצים ועולים חדשים לבקרים,
 אשר לרוב - בדמיון יסודם, תהיה מגמתם רוחנית או גשמית. אפשר לרכז את
 כל כח ה"אני" ברצון אחד, הממלא את כל האדם, לכל עמקו וכל גבוהו - ורצון
 זה יכריע בכל צעד, הן בדברים היום-יומיים והן בדברים הגורליים בחיי אדם.

"אין לך דבר העומד בפני הרצון". "בדרך שאדם רוצה לילך - בה מוליכין
 אותו" (מכות י, ב). "הבא לטהר - מסיעין אותו, הבא לטמא - פותחין
 לו".

אלמלא הקב"ה עוזרו אינו יבוא לו
 ועוד אנו רואים ענין זה אצל הקמת ובנין
 המשכן, שכן מצינו בו דבר פלא
 במדרש חכמינו (תנחומא סימן יא, הובא ברש"י
 לט לג) שכאשר עמד משה רבנו ע"ה להקים
 את המשכן על תילו, לא היה בכוחו להרים
 את הקרשים הכבדים לבדו, ואמר לו הקב"ה
 עסוק בדיןך ואתה מראה להעמידו והוא
 עומד מאליו. ויש לתמוה בדבריהם, מדוע
 עשה הקב"ה ככה שיצטרכו להגיע לנס
 מיוחד כדי להעמידו, והרי כלל אמרו
 חכמים שאין לסמוך על הנס לכתחילה, ואם
 כן הוה ליה לבנות את הקרשים קטנים
 שיהיה אפשר להעמידם בלא הזדקקות
 לניסים.

ולענייננו נראה שחפץ השי"ת בזה ללמד
 את בני ישראל והדורות הבאים
 אחריהם לימוד גדול ודרך יסודית בעבודת
 הבורא, והיינו כי הרי תכלית בנין המשכן
 היתה כדי להשרות שכינתו יתברך בזה
 העולם, ועבודת האדם מישראל היא גם כן
 שעל ידי קיום התורה ועשיית המצוות
 כתיקונם יביא להשראת השכינה בתחתונים.

אכן באשר גלוי וידוע לפניו ית' שלא קלה
 תהיה מלאכת הקודש של האדם
 הישראלי, ולא בנקל תעלה לו להתקדש

בקדושה מעליא ולגרום בעשיותיו להשראת
 השכינה, וזאת מפני היצר הרע השוכן בלבו
 ובוצר כתנורו אש להדיחו ממעשי המצוות
 ולהניאו מהם בכל מיני אופנים וקשיים
 רבים, ונגלה לפניו יתברך מציאות הדברים
 שעל פי דרך הטבע אין באפשרות האדם
 לנצח את היצר הרע כאשר הגדירו חכמינו
 בלשון קדשם (קידושין ל:): שיצרו של אדם
 מתגבר עליו בכל יום ואלמלא הקב"ה עוזרו
 אינו יכול לו.

ומה גם האדם הפשוט שאינו מבורך
 בהשגות גבוהות, ההוא כודאי קשה
 עליו עבודת הקודש וכשאומרים לו
 להתאמץ בעבודתו כדי להביא להשכנת
 השכינה בנפשו הריהו אומר מה לי
 ולמושגים גבוהים כאלו, ואינני בר הכי
 לפעול פעולות של ממש בעולמות
 העליונים, ומחמת מחשבה זו מונע את
 עצמו מלהתאמץ בעבודת ה'.

אשר על כן התחכם ה' ולימד את בני
 ישראל לידע, שכבר מאז השראת
 השכינה הראשונה בשעת הקמת המשכן,
 לא היו יכולים בני ישראל ומשה רבנו
 בראשם להקימו לבד, זולת על ידי נס גלוי
 מן השמים, ואף בשעה גדולה זו הוצרכו
 לסמוך על הנס שאלמלא הקב"ה עוזרו להם
 לא יכלו להשרות שכינת כבודו בתוכם.

* המצליח להכניס השאיפה להתקרבות אל ה' ולעבודתו ברצון, שהרצון יתמלא כלו בדבר אחד ויחיד זה, להיות קרוב אל הבורא — הרי הרצון ימשוך אחריו את כל כחות הגוף והנפש, וכלם יירתמו למגמה זו. ולא עוד, אלא הרצון הזה הוא כליזן על כפתור אשר ע"י יאירו לו מלמעלה את הדרך ילך בה.

כה אדיר הוא, הרצון.

"ידענו כי הבורא אחד והברואים רבים, וכל אשר ירחקו מן הבורא ירבו, וכל אשר יקרבו ימעטו... ודע כי הברואים רבים, ולמעלה מכלם הנפש והשכל והמדע והם שלשה, ולמעלה מהם החפץ, ולמעלה ממנו התכונה הראשונה והוא הבורא". (ספר הישר המיוחס לר"ת פ"א)

הרי סוד הרצון שהוא החפץ, שהוא הנעלה מכל הנבראים, הקרוב ביותר אל הבורא! נמצא, כי האדם אשר רצונו חזק להתקרב אל בוראו — הוא כבר קרוב ביותר אל הבורא, אשר אין קירבה גדולה מזו.

מעשה נשיב לשואל עצות כיצד להתקרב וכיצד לעבוד: אין לך אלא לחזק את רצונך בעבודת ה' לבל יחלש לעולם. הרוצה להתחנך ולעבוד במדת החסד — אין לו אלא להיות חזק מאד ברצונו לעשות חסד — ומן השמים יעזרוהו לראות איפה וכיצד לעשות מעשים של חסד. הרוצה להתחנך ולעבוד בתפלה — יחזק רצונו זה, ומן השמים ידריכוהו, וגם כחות שכלו ונפשו יימשכו אחרי רצונו. ועלינו לדעת אמת נוראה זאת: מה שאדם באמת רוצה — את זה הוא משיג בחייו, ולהיפך: מה שאדם משיג בחייו — זהו הגילוי על מה שהיה רצונו בתחילה.

ואל נטעה בזה: אין התעוררות-פתע והתרגשות לשעה — רצון.

* רוב בני אדם אינם יודעים כלל מה הם רוצים, כי הרצון הוא כח עמוק והוא מתעלם ממצבם השטחי. ומה נוראים דברי הגר"א במשלי טז, ב: "כל דרכי האדם נמשכים אחרי הרצון הראשון וכמו שעולה על רוחו ברצון הראשון הם זכים וישרים בעיניו, אך תוכן רוחות ה' והוא יודע אם לא היה ברוחו רמיה כלומר ברצון הראשון אם לא היה שום פניה כלל והוא זך וישר". מי יודע, למה שואף הרצון הראשון... בכל זאת, עד כמה שנדע להעמיק רצוננו להיות באים לטהר — יהיו לנו מסייעים, בטבענו ומן השמים.

עסק התורה מביא השראת השכינה

ועלינו לשנן ידיעה זו הרבה מאוד שכמו שזכר בני ישראל על ידי מעשיהם להשכיף שכינה בינותם, כן יוכל כל איש ישראל לגרום השראת השכינה בזה העולם על ידי מעשי הטובים בתורה ובתפלה, וזהו כלל גדול שכל עשייה ופעולה טובה שהאדם עושה הריהו גורם התעוררות גדולה ועצומה בכל העולמות.

ובאמת שכבר אמרו כך חכמינו הקדושים שכאשר בני ישראל יושבים ועוסקים בתורה בטהרה, הריהם מביאים השראת השכינה על המקום הזה כו הם ינשבים, שכן אמרו במשנה (אבות פ"ג מ"ט) עשרה שיושבין ועוסקיין בתורה שכינה שרויה ביניהם שנאמר (תהילים פכ א) 'אלוקים ניצב בעדת קל', ומנין אפילו חמשה שנאמר וכו' ומנין אפילו שלשה וכו' ומנין אפילו שנים וכו' ומנין אפילו אחד

שנאמר (לעיל כ כ) 'בכל מקום אשר אזכיר את שמי אבוא אליך וברכתך'.

33

ויתרה מזו מצינו שיש מעלה מיוחדת לעשרה היושבים ועוסקים בתורה, שהם זוכים להקדים את השכינה הקדושה לבית מדרשם שכן אמרו בגמרא (ברכות ו.) וכי מאחר דאפילו תלתא עשרה מבעיא, ומשני, עשרה קדמה שכינה ואתיא. והרי לנו דבר נפלא עד למאוד שעשרה יהודים המחליטים ביניהם להימנות לדבר מצוה, הנה לא זו בלבד שהם גורמים השראת השכינה על מקום התאספותם, אלא למעלה מזה מקדימה שכינה כביכול להימצא במקומם לפנייהם.

34

וחשבתי להעמיס רמו נאה לכך כמה שמצינו בפרשת הקמת המשכן שהכתוב מספר (מ יח) 'ויקם משה את המשכן ויתן את אדניו וישם את קרשיו ויתן את בריחיו ויקם את עמודיו, ופשטות פשט הפסוק הוא שמקודם פרש את היריעות התחתונות שנקראו 'משכן' כלשון הכתוב (לעיל כו א) 'ואת המשכן תעשה עשר יריעות', ולאחר מכן העמיד את האדנים והקרשים וחיברם.

וכן פירש רש"י להדיא בגמרא (מנחות צט. ד"ה ויקם) שמעיקרא ויקם משה את המשכן דהיינו יריעות, שבתחילה פורס היריעות ולא הורידן בהקמת העמודים והאדנים אלא אחז היריעות בידו עד שהקים כולן. וכן פירש הספורנו כאן שעשר היריעות מעשה חושב שנקראו משכן הוקמו קודם הקמת הקרשים, אם בידי אדם מחזיקין בו, ואם על דרך נס. אמנם יש מרבותינו שחלקו על דברים אלו עיין בדברי

נשערי רצון המועדים נה נתת הכסף בידך

דורשי רשומות אמרו שנוטריקון של שם חודש אלו נרמז בכתוב (שיר השירים ו.) "אני לדודי ודודי לי". עתה עלינו לבאר באיזו צורה מתגלה היחס הזה בחודש אלו.

עבודת האדם היא הרצון בלבד

כתב בספר שפת אמת' שעבודת האדם בכחינת איתערותא דלתתא, הוא רק רצונו לבחור לעלות ולדבוק בהשי"ת בלבד, ואח"כ מבחינת איתערותא דלעילא ה' עוזרו להוציא רצונותיו מכח אל הפועל. ואלו דבריו, 'ודאי דבר ברור שאין שום דבר טוב מן האדם רק מהשי"ת. ואל יקשה לך אם כן אין האדם עושה כלום. תשובה על זה כי עיקר עבודת האדם הרצון שבו, והאדם אשר כל מגמת רצונו לעבדו ית"ש, השי"ת מושיע לו שיעשה מצוות ומעשים טובים כראוי². וכל מה שהאדם עושה הוא כיון שהיה לו בו מעט יגיעה כחודו של מחט ועל ידי זה עזר לו השי"ת ופותח לו כפתחו של אולם עד שבא לידי מצוה³. גם האדם עצמו אינו יכול להשיג מה ממנו ומה מהשי"ת עכ"ד⁴.

מרצון האדם נעשה צנור של השפעה מלעילא

31

מבואר מדברי השפת אמת וכל האיתערותא של האדם היא שהשתוקקות שלו תהיה להתקרב ולעלות יותר להשי"ת מן המדרגה שנמצא בה עכשיו, לזו שבאה

אחריה. ועל ידי שפותח להשי"ת פתחו של מחט, הקב"ה עוזר לו לגומרה ולהוציאה לפועל⁵. ורעיון זה תואם עם מה שכתבו הספרים שאותיות רצון הן אותיות צנור. כלומר שה' לוקח רצונו ויוצר ממנו צנור להשפיע לו הכח לגמור מה שמוטל עליו. אבל צריכים לדעת שהפתח הזה, הגם ששיעורו קטן מאד כמחט, בכל זאת נדרש מן האדם זיכרון וטהרה רבה כדי שהשי"ת יברא מציאות הצנור מן רצונו. והוא כמו שדרש הרבי מקוצק, שאמנם די בכך שפתחו יהיה כפתחו של מחט אך בתנאי שיהא פתח המפולש מן הקצה אל הקצה!⁶

התוספות שבת כח. ד"ה ויפרוש, ואכמ"ל. ויש מקום לשאול מדוע אכן שינה משה רבנו ע"ה מדרך העולם לעשות בסדר הזה, ולא העמיד מקודם את האדנים והקרשים כדרך בנין בית שהוא מלמטה למעלה, ואחר כך יפרוש את הידיעות עליהם לגג.

ולפי דברנו אפשר שראה מרע"ה לרמו לנו מעלתם של הנמנים לדבר מצוה, שהם גורמים השראת השכינה על מקומם עוד לפני ההתאספות לקיום מצוותם בפועל. ולכן פרש תחילה את הידיעות שהם העיקר להבאת השכינה בתוך המשכן מפני שהם המעמידים אותו והם נקראו 'משכן' על שם כך, ועל דרך שכתב רש"י (סוכה ב. ד"ה ושחמתה) לגבי סוכה שעל שם הסכך קרוי סוכה, ורק לאחר מכן העמיד את הקרשים על עומדם. והורות לנו כזה דבר גדול שכאשר האדם מישאל עושה את שלו לזכות להשראת השכינה, אזי אינו צריך לחכות עד שיגמור העשייה בפועל ורק אז יזכה לראות בהתגלות ה' עליו, אלא מיד כשמשלים את חלקו הנה מיד קדמה שכינה ובהא למקומו להאירו באור פני מלך חיים.

על שלא עבדו את ה' בשמחה, ועתה שקיימו מצות ה' בשמחה, ראויים לברכה. ובירכם יהי רצון שתשרה שכינה במעשה ידיכם כדאיאת ברש"י, כי עו וחדוה במקומו, (דניי הייטס א' טו, טו), ודרשו חז"ל (פנינין ה' ע"ג) דאין עצבות לפני הקב"ה, ומכיון שיזכו שתשרה שכינה במעשה ידיהם, יהיה להם שמחה נצחית.

וזוהו ויברך אותם משה, והקשה בילקוט מה ברכה ברכם, והשאלה היא איזה ברכה אפשר לברך לאנשים צדיקים כאלו, הלא כל עניני עולם הזה בודאי לא יחשב להם ברכה, ועל זה השיבו שבירך משה את ישראל שתשרה שכינה במעשה ידיכם, ולא רק משום שאמר לכם הקב"ה ושכנתי בתוכם, אלא מכח מעשיכם שעברתם אותו בשמחה, ואז מתקיימת הברכה תמיד.

וזוה מה שאמר להם, ויהי נועם ה' אלקינו עלינו, וקאי אלעתיך יהי נועם ה' עלינו, ומעשה ידינו כוננה עלינו עד עכשיו, וכן נמי ומעשה ידינו כוננהו, מכאן ולהבא, שישלח ברכה לעתיד במעשה ידיכם ולא תיפסק הברכה לעולם, וזה ביאור הכתוב בסוף הפרשה

כי ענן ה' על המשכן יומם ואש תהיה לילה בו, שגם בבחינת לילה, בעת שישנים מן המצות, לא תיפסק מהם ההתלהבות שלהבת אש לעבוד את בוראנו יתברך.

39 Olam Hamiddos - R. Kestenbaum

Rejoicing Over Torah and Mitzvos

Of course, our primary happiness has to come from living a life of Torah and mitzvos. We have to appreciate the significance of Torah and mitzvos and recognize how fortunate we are to have an opportunity to fulfill them. The *Mesillas Yesharim* writes (Ch. 19) that true joy lies in recognizing that we have the merit to serve Hashem and be involved in His Torah and mitzvos, which are precious and eternal.

If a person would find a large sum of money, he would be delighted, but how much more delighted he should be when he merits to fulfill even one mitzvah or learn even one Torah thought. In this vein, Dovid Hamelech declares (*Tehillim* 119:162): *יש אנוכי*, I rejoice over Your word, like one who finds abundant spoils. Shlomo Hamelech echoes this idea when he says (*Mishlei* 3:15): *יקרה היא מן הימים וכל חפציה לא ישוו בה*: It is more precious than pearls, and all your desires cannot compare to it. Similarly, our Sages teach (*Avos* 4:17): "One moment spent in repentance and good deeds in this world is better than an entire lifetime in the World to Come. And one moment of pleasure in the World to Come is better than an entire lifetime of pleasure in this world."

Although these concepts are familiar and well-known, we have to continually remind ourselves of the privilege presented by each opportunity to do a mitzvah or learn Torah. By doing so, we will fulfill the obligation to serve Hashem with joy.

The *Orchos Tzaddikim* (*Shaar Hasimchah*) says something incredible: "Someone who does mitzvos joyously is rewarded one thousand times more than a person who does mitzvos as a burden." To put this into perspective, it means that the reward of a person who lays tefillin joyfully one time would be equal to that of another person who lays tefillin mindlessly for three years! If we contemplate the importance of Torah and mitzvos, we will certainly be able to muster the energy and alacrity to serve Hashem properly, for if

חיי פקודי 5 ב 7 משה רצה

ונראה לבאר על פי מה שביאר הייטב לב, כי מה שנאמר והנה עשו אותה, פירושו שעשו אותה בשמחה, על פי מה שכתב רש"י בפרשת קרח, על הפסוק (נמדנו י, ט) ואני הנה נתתי לך, דהנה הוא לשון שמחה שנתן הקב"ה מתנות כהונה בשמחה, עכ"ל. ולפי"ז י"ל כי וירא משה את כל המלאכה והנה עשו אותה, שעשו את המלאכה בשמחה, לכן ויברך אותם משה. שאמרו במשנה (מעניט כ"ו ע"ג) על הפסוק (שי השיט ג, יא) ביום חתונתו זה מתן תורה, וביום שמחת לבו זה בנין בית המקדש, ואיאת במדרש ויהי ביום השמיני, אותו היום היתה שמחה לפניו כיום שנבראו בו שמים וארץ, הרי שגדולה השמחה מאד בבנין בית המקדש, וכשראה משה שנעשתה המלאכה בשמחה, בירך אותם על זה.

בוה ינעם מאד מה שאמר הכתוב וירא משה את כל המלאכה, כי הביט על עצם המלאכה, וראה ברוח קדשו שנעשתה בשמחה, וזו היתה יפיה של

עבודת המשכן, על כן ויברך אותם משה, שהרי בפרשת התוכחה אמרה תורה (דניס כמ, טו) תחת אשר לא עבדת ה' אלקיך בשמחה וטוב לבב, כי התוכחות באות